

Jan Charytański

"Der Mensch und der dreifaltige Gott : Analysen und Konsequenzen für die Praxis der Glaubensunterweisung",
Bernhard Grom, München 1970 :
[recenzja]

Collectanea Theologica 42/1, 216-217

1972

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

chowania się katechety, reakcji dzieci, czy wreszcie do stosownego materiału. Szczególny nacisk kładzie na trzy wewnętrznie związane elementy tej metody: rysunek, modlitwa napisana przez dziecko na drugiej stronie kartki i interpretacja rysunku przez dziecko.

Badania autorki potwierdzają powszechną opinię głoszącą, że rysunek dowolny dziecka może być wyrazem jego przeżyć religijnych. Natomiast odkryte przez autorkę prawidłowości odnośnie do stosowanych przez dziecko elementów czy znaczących deformacji mają znaczenie jedynie w badanym środowisku, dla innych mogą być tylko pobudką do przeprowadzenia podobnych obserwacji i badań. Ten właśnie ostatni wzgląd stanowi najwyższą zachętę do zainteresowania omawianą pozycją katechetów polskich, wśród których jeszcze przeważa metoda kolorowania, rysunku schematycznego czy ilustracyjnego, a niemal całkowicie brak rysunku dowolnego wraz z jego wartościami pedagogicznymi i informacyjnymi dla katechety.

Ks. Jan Charytański SJ, Warszawa

Bernhard GROM, *Der Mensch und der dreifaltige Gott. Analysen und Konsequenzen für die Praxis der Glaubensunterweisung*, München 1970, Kösel-Verlag, s. 221.

Książkę można określić jako wzorcowe opracowanie z punktu widzenia metodologii katechetycznej. Autor jej jest docentem katechetyki na jezuickim wydziale filozoficznym w Pullach koło Monachium. Jako główny temat poszukiwań wybrał zagadnienie mało dotychczas opracowane, a mianowicie katechezę o Trójcy Świętej. Przyjmuje dwa zasadnicze kryteria: teologiczne i antropologiczne, którym poświęca dwa rozdziały. Stwierdza we współczesnej teologii ożywienie badań w tej dziedzinie oraz powrót do źródeł, przede wszystkim do Pisma św. W Nowym Testamencie podkreśla bogactwo i różnorodność ujęć trynitarnych, wszystkie jednak ukazują Trójcę w aspekcie historiozbowczym. Teologia współczesna dorzuca nowe aspekty jak wymiar społeczny, udzielania się ludziom, eklezjalny, czy wreszcie objawienia miłości Boga. Owocem tego informacyjnego przeglądu jest siedem tez na temat treści katechezy trynitarniej. Określają one konieczność opierania się przede wszystkim na Piśmie św., uwzględniania aspektu soteriologicznego tajemnicy Trójcy, podkreślania udzielania się Boga ludziom, ukazania związku z poszczególnymi Osobami Trójcy w aspekcie zbawczym, wyjścia poza ramy katechezy o Trójcy ku katechezie trynitarniej, w której nauka o Trójcy występuje we wszystkich dziełach, tworząc niejako konieczny ich wymiar. Zadaniem katechezy staje się w takim ujęciu urobienie świadomości związku osobowego z Trójcą Świętą i wypływających z niego zadań życiowych ochrzczonego.

Ustalenie kryterium antropologicznego nasuwa o wiele więcej trudności. Przede wszystkim autor stwierdza brak specjalistycznych badań odnośnie do analizowanego przez siebie zagadnienia. Poza tym ogólne badania z dziedziny psychologii religii nie podsuwają rozwiązań całkowicie jednoznacznych. Toteż autor mógł jedynie uwzględnić te dane, odnośnie do których istnieje zgodność wśród psychologów religii. W oparciu o nie formuluje postulaty dla poszczególnych okresów rozwojowych od wieku 3—6 lat aż do dojrzałej młodości po 18 roku życia.

Dopiero po ustaleniu obu kryteriów przystępuje do badań porównawczych nad dokumentami katechetycznymi zasadniczych ośrodków twórczych. Autor zalicza tu ruch zachodnoniemiecki, francuski, holenderski i kanadyjski. Zachowując podział okresów ustalony w części psychopedagogicznej, przedstawia podręczniki poszczególnych kierunków, podejmuje dyskusję, a wreszcie for-

mułuje syntetycznie ogólne wskazania dla danego okresu. Wśród podręczników i opracowań dla młodszych dzieci pozytywnie ocenia ujęcia B. Renwez SJ, katechizm i program kanadyjski. Natomiast dla klas starszych tj. od wieku 9—12 lat nie znajduje już żadnego opracowania, które by właściwie wypełniło ustalone postulaty katechezy trynitarniej.

Dla wszystkich okresów za istotne uważa zagadnienie soteriologiczne jak również stosunku egzystencjalnego do wszystkich osób Trójcy. Stanowią one bowiem podstawę decyzji życiowej ochrzczonego. W poszczególnych natomiast fazach rozwojowych ukazuje te elementy życia ludzkiego, które powinny być wciągnięte w katechezę, aby mogła ona poza przekazaniem pojęć wytworzyć świadomość owego życiowego związku.

Ze względu na wartości metodologiczne należałoby tę pozycję zalecić wszystkim kierującym rozprawami magisterskimi czy też doktorskimi. Ukazanie jednak wymiaru trynitarnego katechezy, obok uznanego chrystocentryzmu czy eklezjocentryzmu, zaleca ją wszystkim odpowiedzialnym za katechizację a nawet wszystkim pracującym w tej dziedzinie.

Ks. Jan Charytański SJ Warszawa

Praxis der Glaubensunterweisung, wydali Eleonore Beck, Valentin Hertle, Gabriele Miller, Josef Quadflieg; Valentin HERTLE — Josef MÜLLER — Margot SALLER, *Glaubensunterweisung im sechsten Schuljahr*; *Glaubensunterweisung im achten Schuljahr*, red. Eleonore Beck, München 1970, Kösel-Verlag, s. 208 +184.

W r. 1967 wprowadzono w Niemczech zachodnich nowy program. Zarzuca on podział na przedmioty i wprowadza równolegle we wszystkich klasach element biblijny, liturgiczny, doktrynalny i życia chrześcijańskiego. Stanowią one tak zwane „szpalty” we wspomnianym programie. Jednocześnie przygotowano i wydrukowano nowy podręcznik *Arbeitsbuch* dla klas 5—7, mogący służyć również w klasie 8. Obok niego istnieje wybór tekstów Pisma św. Poszczególne wydawnictwa tekstów biblijnych wydały również do nich komentarze. Istnienie dwu różnych podręczników, biblijnego i doktrynalnego, sprawia wrażenie pewnej dwoistości i jednocześnie może utrzymać tę dwoistość istniejącą zupełnie wyraźnie w programie poprzednim. Toteż czworo członków komisji opracowującej program wydało serię swego rodzaju komentarzy praktycznych do wspomnianego powyżej programu ramowego, aby ułatwić katechetom znalezienie wewnętrznej jedności poszczególnych elementów, wymienionych w programie. Komentarze do czterech niższych klas wydawane są w wydawnictwie Ludwika Auera w Donauwörth. Komentarze do klas 5—9 w Kösel-Verlag w München.

Materiałowi klasy szóstej autorzy nadali tytuł *Żyjemy we wspólności Kościoła*. Pierwsza część podręcznika omawia materiał biblijny i doktrynalny część druga szpalte „liturgia”. Podręcznik dla katechety na klasę ósmą różni się nieco od poprzedniego. Poszczególne katechezy opracowali katecheci praktycy z diecezji ratybońskiej. Stąd dostrzega się wielką różnorodność opracowań. Należy dodać, że w tym tomie uwzględniono obficie zagadnienia z historii Kościoła, głównie w oparciu o wielkie postacie.

Redaktorzy wybrali drogę pośrednią między podaniem materiału dla nauczyciela a gotowymi we wszystkich szczegółach katechezami, jakie przygotował do poprzedniego katechizmu Kl. Tilmann. Odnajdujemy więc w podręcznikach egzegetyczne tłumaczenie trudniejszych tekstów Pisma św. analizy teologiczne sformułowań doktrynalnych, bogaty materiał faktyczny i statystyczny zwłaszcza dla klasy ósmej. Ponadto do każdego tematu poszczególni autorzy podsuwają wskazania dydaktyczno-metodyczne. Trzeba pod-